
ADVIES

Gewestelijk plan ter bestrijding van racisme 2022-2025

Aanvrager	Staatssecretaris Nawal Ben Hamou
Aanvraag ontvangen op	8 juli 2022
Aanvraag behandeld door	Commissie Economie - Werkgelegenheid - Fiscaliteit - Financiën Commissie Diversiteit - Gelijkheid van kansen - Armoede
Advies aangenomen door de Raad van Bestuur op	30 september 2022
Advies bekrachtigd door de Plenaire vergadering op	20 oktober 2022

Vooraf

Brupartners herinnert aan de bevindingen van zijn initiatiefadvies van 21 januari 2021 betreffende de bestrijding van racisme¹, met name wat betreft de specifieke kenmerken van Brussel, de sociaaleconomisch monitoring en de gekruiste discriminatie.

Het is een feit dat Brussel één van de meest kosmopolitische en multiculturele steden ter wereld is. Deze diversiteit op het vlak van oorsprong en nationaliteiten verschaft de Belgische hoofdstad een rijkdom die vaak wordt miskend. Deze rijkdom wordt echter op de proef gesteld door ongelijkheden die grotendeels verband houden met zogenaamde raciale criteria. Zo heeft Unia in 2021 meer dan 1.500 meldingen van discriminatie geregistreerd waarvan er 42% op deze criteria betrekking hadden, voornamelijk op het vlak van werk². Deze cijfers zijn maar een gedeeltelijke weergave van de realiteit, dit omwille van een verschijnsel van onder-rapportering.

Vanaf 1981 werden er dan wel wetgevingen aangenomen, waaronder de wet Moureaux, die feiten die aanzetten tot zogenaamde « rassenhaat » bestraffen. Men dient echter vast te stellen dat het racisme en de vormen van discriminatie, die eruit voortvloeien, in Brussel nog steeds aanwezig zijn, ten koste van een belangrijk gedeelte van de bevolking dat er niet in slaagt om zich op actieve wijze in het economisch en sociaal leven van het Gewest in te schrijven.

De Brusselse regering stelt alles in het werk opdat een ambitieus interfederaal plan inzake racismebestrijding zou worden aangenomen, waarmee men aan de nationale uitdagingen en de internationale verplichtingen op dit vlak tegemoet zou kunnen komen. Brussel heeft met name al een aantal anti-discriminatiemaatregelen op het vlak van huisvesting en sociale cohesie ingevoerd.

Het geheel van de gewestelijke bevoegdheden wordt in het kader van dit Plan gemobiliseerd, op basis van erkende methodes maar ook van innovaties. Het gaat tevens uit van de werkzaamheden die zijn verricht in het kader van de Assisen tegen racisme, die tussen april 2021 en januari 2022 door het Brussels parlement werden georganiseerd. Tijdens deze periode vonden een tiental parlementaire zittingen plaats, die in de vorm van zes thematische panels³ werden opgezet. Uit deze werkzaamheden, gekoppeld aan een evaluatie van het vorig Brussels plan inzake racismebestrijding, is een document met 207 aanbevelingen voortgekomen dat aan de Brusselse regering werd bezorgd.

De zes thema's die in het kader van de Assisen werden behandeld, vormen de structuur van het Plan, en de 207 aanbevelingen werden in concrete acties omgezet in het kader van de gewestelijke bevoegdheden, maar tevens van de bevoegdheden van de COCOF en de GGC. De aanbevelingen die onder federale bevoegdheden ressorteren, zullen naar aanleiding van interfederale uitwisselingen worden verricht. De acties hebben het voorwerp van een SMARTI⁴ benadering uitgemaakt.

Het kabinet van de Staatssecretaris voor Gelijke kansen en equal.brussels zullen instaan voor de coördinatie van de vorderingsstaat van de acties van het Plan. Aan een externe prestatieverlener zal een eindevaluatie worden toevertrouwd. Hierbij zal een panel van betrokken verenigingen worden betrokken, onder de supervisie van een stuurcomité bestaande uit vertegenwoordigers van elk

¹ [A-2021-003-BRUPARTNERS-NL.pdf](#)

² [Interactieve gegevens, Unia.](#)

³ Statistieken, gegevens, studies, objectivering van de vaststellingen; Huisvesting; Economie, werkgelegenheid en openbaar ambt; Openbare ruimten en mobiliteit; Preventie en sensibilisering; Sociale zaken, gezondheid en toegang tot dienstverlening.

⁴ SMARTI, dit wil zeggen, specifieke, meetbare, acceptabele, realistische acties die tijdgebonden en inclusief zijn.

Brussels kabinet, equal.brussels en Unia. Deze evaluatie zal aan de Regering worden bezorgd en zal door het grote publiek kunnen worden geraadpleegd.

Advies

1. Algemene beschouwingen

Brupartners juicht de goedkeuring van dit Plan toe. Ook het democratisch proces dat tot de opstelling van het Plan heeft geleid, is een positief element dat moet worden onderstreept.

Brupartners vindt dat het instellen van concrete acties (en zo nodig sancties) prioriteit moet krijgen in de strijd tegen racisme. De statistische studie van deze verschijnselen is belangrijk, maar kan op zichzelf nooit voldoende zijn.

1.1 Definities en concepten

De concepten racisme en discriminatie worden in het Plan niet gedefinieerd en er bestaat niet altijd een consensus tussen de actoren die rond deze problematiek werken.

Er wordt namelijk een onderscheid gemaakt tussen de strijd tegen discriminatie en de strijd tegen racisme : racisme, zoals gedefinieerd door UNIA, is « *een opvatting dat er een hiërarchisering van groepen van individuen is om een ongelijkheid tot stand te brengen tussen de dominante groep en de anderen. Er moet een voorafgaande relatie van overheersing van de ene groep over de andere zijn* », terwijl discriminatie een gedifferentieerde en ongunstige behandeling van een persoon volgens bepaalde criteria is (genderexpressie, nationaliteit, etnische of nationale herkomst, godsdienstige overtuiging, enz.).

Brupartners beveelt aan om deze duidelijk te definiëren om elke verwarring in het kader van de uitvoering van de acties van dit Plan te voorkomen. Dit zou het ook toelaten om te voorkomen dat acties die elders al worden besproken of zelfs uitgevoerd, elkaar zouden overlappen.

Brupartners betreurt het dat het Plan geen melding maakt van structureel racisme, dat van fundamenteel belang is voor de bestrijding van racisme. Dit wordt door UNIA gedefinieerd als racisme dat « *[...] voorkomt op het niveau van de maatschappij, de instellingen en de staat. Het manifesteert zich in discriminatie of in sterk gelaagde ongelijkheden (bijvoorbeeld volgens herkomst). Het is moeilijker om er de vinger op te leggen, maar manifesteert zich eerder door de gevolgen ervan, terwijl de mechanismen die deze gevolgen veroorzaken diffuus kunnen blijven [...]* ».

Brupartners betreurt het dat de verschillende vormen van racisme niet in het Plan worden genoemd (antisemitisme, islamofobie, afrofoobie, asiafoobie, romafoobie, anti-migrantenracisme). Voorts acht hij het van belang om naast de zogenaamde rassencriteria ook godsdienstige en levensbeschouwelijke overtuigingen tot de beschermde criteria te rekenen.

Brupartners verbaast zich erover en betreurt het dat er geen gewag wordt gemaakt van het racisme en de discriminatie waarvan migranten en mensen zonder papieren het slachtoffer zijn, terwijl het om een aanzienlijk deel van de Brusselse bevolking gaat, dat zeer onzeker en kwetsbaar is. Deze personen moeten (in overleg met de bevoegde ministers) toegang kunnen krijgen tot een verblijf, alsook tot een arbeidsvergunning die vanuit België wordt verkregen.

Brupartners staat positief tegenover de verwijzing naar intersectionaliteit die op veel plaatsen in het Plan voorkomt. Hij vindt echter dat deze term moet worden verduidelijkt - het is een instrument voor een inclusieve analysemethode, die gericht is op universaliteit en die het toelaat om gender- en economische onderdrukingsmechanismen met racistische mechanismen te kruisen.

1.2 Prioriteiten en coördinatie met de andere gewestelijke plannen

Brupartners stelt vast dat het Plan uitgebreid is en aldus de diversiteit van de gebieden weergeeft die tijdens de Assisen tegen racisme het voorwerp van een panel hebben uitgemaakt. Het omvat echter een groot aantal maatregelen, waardoor men maar moeilijk kan nagaan welke acties zich in de continuïteit van bestaande beleidsmaatregelen inschrijven en welke acties volledig nieuw zijn. Ter wille van de duidelijkheid vraagt **Brupartners** om tussen beide soorten van maatregelen een onderscheid te maken. Hij stelt eveneens voor om prioriteiten te bepalen wat betreft de verwezenlijking van de voorgestelde maatregelen.

Brupartners stelt zich vragen bij de noodzaak om bepaalde acties van het Plan aan te passen in functie van de actualiteit, meer bepaald het conflict in Oekraïne, met een mogelijke impact voor de betrokken doelgroepen die nog meer zouden worden gestigmatiseerd.

Brupartners wijst eveneens op de moeilijkheid om over een globaal zicht te beschikken van het Brussels beleid inzake bestrijding van racisme, ongelijkheden en discriminatie op de verschillende gewestelijke bevoegdheidsgebieden. Dit is met name het gevolg van de logica van plannen die door de Brusselse regering voor deze verschillende vraagstukken zijn aangenomen en die met elkaar banden blijven vertonen. Deze vaststelling wijst op de noodzaak voor de regering om over een goede coördinatie bij de uitvoering ervan te waken.

1.3 Interfederaal plan ter bestrijding van racisme

Brupartners onderschrijft de noodzaak van een interfederaal plan inzake racismebestrijding, dat alle bevoegdheidsgebieden beslaat en voor alle entiteiten van het land harmonische acties aanreikt. Hij moedigt de Brusselse regering in dit verband aan om de dialoog voort te zetten in de instanties die hiertoe zijn voorzien. Zo kan worden gewerkt rond niet-gewestelijke bevoegdheden, zoals onderwijs en dringende medische hulp⁵. Talrijke wetgevingen die door de verschillende entiteiten van het land zijn aangenomen, bestraffen namelijk bepaalde daden die door racisme zijn ingegeven en verbieden elke vorm van discriminatie.

1.4 Budgetten

Brupartners wenst te beschikken over een globaal zicht op de budgetten die voor de uitvoering van de acties van het Plan zijn voorzien. Hij vraagt eveneens om in de mate van het mogelijke aan te geven welke acties op beschikbare budgetten zijn gebaseerd en welke acties bijkomende budgettaire middelen vereisen.

⁵ De dringende medische hulp houdt verband met het vraagstuk van de mensen zonder papieren die niet in het Plan voorkomen. Welnu, ook dit uiterst kansarm en gemarginaliseerd publiek draagt bij tot de rijkdom van Brussel.

2. Bijzondere beschouwingen

2.1 Dekolonisering

Brupartners vraagt om de dialoog met de federale overheid voort te zetten, opdat deze op dit vlak de leiding zou nemen. Na de indiening van een verslag van experts en op verzoek van de staatssecretaris voor Stedenbouw en Erfgoed wordt momenteel een actieplan Dekolonisering opgesteld.

Brupartners is echter van mening dat het Gewest een rol kan spelen, door met name ervoor te zorgen dat vormen van uitbuiting in de openbare ruimte, ook bij het vervoer, zouden worden bestreden. Dit omvat onder meer een betere controle van de gebruikte financiële instrumenten (bijv. via Beliris). Het geval van uitbuiting van arbeiders zonder papieren bij de renovatie van het metrostation Kunst-Wet is in dit opzicht een sprekend voorbeeld van uitbuiting in de openbare ruimte en van wat absoluut niet meer mag gebeuren.

2.2 Acties economie-werkgelegenheid

Brupartners wijst erop dat het racisme- en discriminatievraagstuk op het vlak van werk globaal niet in het Plan voorkomen. Welnu, racisme kan een impact hebben op loopbanen, en discriminatie op basis van racisme heeft heel wat dramatische gevolgen voor werknemers en werkneemsters van buitenlandse herkomst. Het verschijnsel van de etnische gelaagdheid van de arbeidsmarkt geeft deze realiteit weer. **Brupartners** benadrukt het belang van een goede wisselwerking tussen de acties van het Plan en de lopende werkzaamheden bij Actiris.

Brupartners stelt bovendien vast dat de acties van het Plan voornamelijk op de overheidssector en te weinig op de privésector zijn gericht. Hij moedigt de regering dan ook aan om ten aanzien van deze laatste sensibiliserings- en preventiemaatregelen voor te stellen.

2.3 Acties welzijn-gezondheid, toegang tot diensten

Gelet op het belang van de sociale gezondheidszorg in Brussel en rekening houdend met de specifieke kenmerken van Brussel (ethnostratificatie in bepaalde functies, diversiteit van patiënten en gebruikers), acht **Brupartners** de bestrijding van racisme op dit gebied van essentieel belang. De bestaande instrumenten moeten kunnen worden ingezet en de acties moeten in de begroting worden opgenomen.

3. Beschouwingen actie per actie

3.1 Actie 2: De campagne #BrusselsYouCanDolt 2023 verspreiden

Brupartners steunt de campagne « BrusselsYouCanDolt » en meent dat deze moet worden uitgebreid omdat deze niet genoeg ingang in de privésector kent.

3.2 Actie 4: Herdenkingen in verband met de bestrijding van racisme promoten

Brupartners is verheugd over de zeer goede investeringen rond de Romabevolkingsgroepen. Hij wijst echter op het gebruik van de juiste termen⁶.

Brupartners stelt voor om met de vzw Le Foyer contact op te nemen, met name wat betreft de racismeproblematiek ten aanzien van de Roma. Deze vereniging bekommert zich namelijk over rondtrekkende bevolkingsgroepen in het algemeen.

3.3 Actie 6: Een Brusselse museumruimte voor migratie creëren

Hoewel **Brupartners** het positieve aspect van deze maatregel benadrukt, wijst hij er niettemin op dat deze actie geenszins volstaat om racisme tegen migranten te bestrijden.

Brupartners vraagt om in het kader van deze actie het aspect « werk » in aanmerking te nemen. Tal van migraties zijn namelijk hiermee verbonden. Zonder te vergeten dat migranten eveneens tot de sociale zekerheid hebben bijgedragen. Dit museum zou ook naar structureel racisme en alle vormen van racisme in onze samenleving moeten verwijzen.

3.4 Actie 11: Een studie opstarten over selectiviteit bij politieoptreden en etnisch profileren

Wat betreft politiegeweld en etnisch profileren, is **Brupartners** van oordeel dat een analyse van de situatie op het Brusselse niveau het zou toelaten om de situatie op objectieve wijze op basis van cijfergegevens te ontleden. Deze analyse moet als basis voor aanbevelingen inzake beleidsmaatregelen dienen.

3.5 Actie 15: Het gebruik van de gelijke-kansentest verbeteren

De gelijke-kansentest vormt een belangrijk instrument, maar is vandaag weinig doeltreffend. **Brupartners** vraagt dat dit instrument aan een grondige evaluatie zou worden onderworpen teneinde desgevallend tot een hervorming over te gaan. In dit verband meent **Brupartners** dat men zal moeten kunnen nadenken over het concept zelf van gelijke kansen. Hoewel het momenteel toelaat om discriminatie te bestrijden, moet het in vraag kunnen worden gesteld en verder worden ontwikkeld.

3.6 Actie 23: De testen en controles opvoeren / Actie 24: De overdracht van de meldingen tussen Actiris en de GWI verbeteren

Wat betreft de acties 23 en 24 van het Plan, verwijst **Brupartners** naar zijn advies van 16 juni 2022 inzake het voorontwerp van ordonnantie houdende wijziging van diverse bepalingen inzake het bestrijden van discriminatie op het vlak van tewerkstelling⁷.

⁶ De benaming Roma en Woonwagenbewoners wordt door de Raad van Europa niet meer gebruikt. De term « Roma » wordt gebruikt om te verwijzen naar Roma, Sinti (Manoesjen), Kalé (Zigeuners) en verwante bevolkingsgroepen in Europa, waaronder de Reizigers en Oosterse takken (Dom, Lom). Ze omvat de grote diversiteit van de betrokken groepen, waaronder personen die zichzelf als « Zigeuners » identificeren en diegenen die « Woonwagenbewoners » worden genoemd.

⁷ [A-2022-034-BRUPARTNERS](#).

Brupartners herinnert eraan dat er voor Actiris in het kader van de instrumenten ter bevordering van diversiteit een rol is weggelegd bij het bevorderen van positieve actie bij ondernemingen.

3.7 Actie 34: Beheer van de diversiteit binnen de MIVB

Brupartners verwondert zich over de formulering die in het kader van deze actie wordt gebruikt, meer bepaald wanneer het erom gaat « de diversiteit binnen de MIVB te beheren ». Dit kan als stigmatiserend worden gezien. **Brupartners** vraagt om deze formulering te herzien teneinde erover te waken dat elke vorm van ontmenselijking wordt vermeden.

Daarnaast juicht **Brupartners** de vele positieve acties toe die op de MIVB zijn gericht, maar dringt hij aan op de problematiek van de etnostratificatie van de werkverdeling en het glazen plafond/plakkende vloer wat betreft de interne mobiliteit binnen de MIVB. Men moet zichzelf van de middelen voorzien om deze verschijnselen te bestrijden.

3.8 Actie 35: Verzamelen van statistische gegevens van de diversiteit bij de MIVB

Brupartners meent dat de inzameling van statistische gegevens inzake diversiteit (actie) gevaarlijk is, meer bepaald bij de MIVB die heel wat werknemers van buitenlandse herkomst telt. Hij vraagt met aandrang dat bijzondere aandacht zou worden besteed aan het feit dat men zich niet op specifieke bevolkingsgroepen richt.

3.9 Actie 39: Aanpak van het effect van racisme op de geestelijke en lichamelijke gezondheid van mensen / Actie 40: Bevordering van het verzamelen van ervaringen voor een kwaliteitsaanpak in de sociale en de gezondheidssector

Voor **Brupartners** is het een zeer goede zaak dat men probeert om de impact van racisme op de gezondheid van personen na te gaan. Het is bijzonder positief om rond persoonlijke ervaringen te werken. Er dient een verband te worden gelegd met het vraagstuk van discriminatie op het vlak van werk. Dit soort acties zal het toelaten om het welzijn op het werk en de mogelijke vormen van discriminatie op basis van concrete gegevens te objectiveren. Dit is een onontbeerlijk vertrekpunt.

3.10 Actie 44: Zorgen voor niet-discriminerende behandeling in de daklozensector en de sector eerstelijnssteuning

Brupartners herinnert eraan dat onder de daklozen tegenwoordig vooral mensen zonder papieren zijn vertegenwoordigd. Vrouwen zonder papieren die het slachtoffer zijn van geweld zijn bijzonder kwetsbaar en hebben geen recht op alle steunvoorzieningen. Zij moeten toegang hebben tot justitie, begeleiding en opvangtehuizen en -centra.

Het plan moet, naast bewustmaking, concrete maatregelen op dit gebied bevatten.

*
* *